

КУРГАН СТОРОЖОВА МОГИЛА

На правому березі Дніпра, за 18 км на південь від м. Дніпропетровська та за 3 км на захід від с. Кодака, знаходився курган Сторожова Могила. Цей курган являв собою великий горб із стрімкими схилами і був оточений неглибоким, але широким (близько 15 м) ровом. Насип кургана мав 7 м висоти, 48 м у діаметрі, його південно-західна частина була знищена під час Великої Вітчизняної війни.

У зв'язку з тим, що курган Сторожова Могила підлягав знесенню під час будівництва, Інститут археології Академії наук Української РСР доручив авторові цієї статті провести його дослідження¹.

Коли були розпочаті розвідувальні роботи — від кургана залишалася тільки основа, не більше 1 м заввишки. За повідомленням робітників, які розкопували курган, у верхній його частині було виявлено поховання без речей; під східним схилом, на глибині 2,5 м, — залишки кострища діаметром близько 3 м, з великою кількістю вугілля. Курган був з чорнозему, з незначною домішкою глини. Нижня частина насипу кургана, розкопана під наглядом автора, також складалася з чорнозему та глини. Крім того, в ній траплялися дрібні кусочки згнилого дерева.

Під курганом, у ґрунтових ямах було виявлено три поховання древнього часу. В центрі — основне поховання (№ 1) та два впускних — (№ 2 та 3) — на схід і північ від основного (рис. 1).

Поховання І. Це основне поховання було розташоване в центрі кільця правильної форми, діаметром 6 м, складеного з невеликих лама-них гранітних каменів (0,2—0,25 м у діаметрі) (рис. 2). Камені у кільці були складені в два-три ряди, кожен ряд завширшки і заввишки 0,3—0,4 м. У кільці, крім поховання, виявлено хід шукачів скарбів і вкопаний в землю стовп.

Яма поховання № 1 була невеликих розмірів (довжина 1,2 м, ширина 0,58 м, глибина 0,7 м) і мала неправильну довгасту форму, орієнтовану на південний захід — північний схід. За краями ями, всередині кільця, тонким шаром лежав викинутий з ями ґрунт, що складався з чорнозему та глини, розбитої на дрібні грудки. Над ямою помітні сліди згнилого дерева від перекриття з брусів.

Кістяк лежав у скорченому стані, на спині. Руки витягнуті вздовж тулуба; ноги зігнуті в колінах, що були підняті спочатку вгору, а згодом звалилися на правий бік. Головою похований був орієнтований на північний схід.

¹ У розкопках кургана, проведених у першій половині червня 1949 р., діяльну участь взяли О. В. Бодяньський та І. І. Артеменко — наукові співробітники Дніпропетровського музею.